DE RESTAURATIE VAN EEN GEGRAVEERDE TRIDACNA-SCHELP UIT ARAD

door

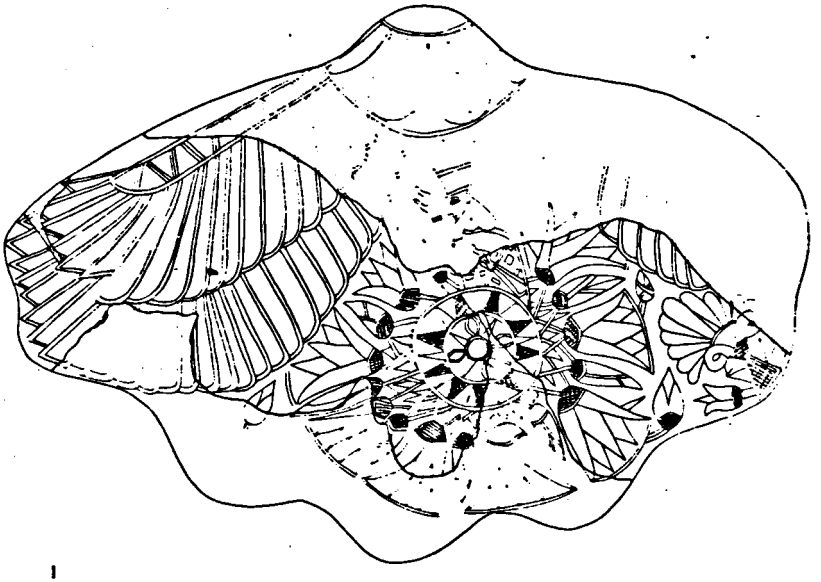
Baruch Brandl

(vertaald uit het nieuwsblad van het Israel Museum te Jerusalem)

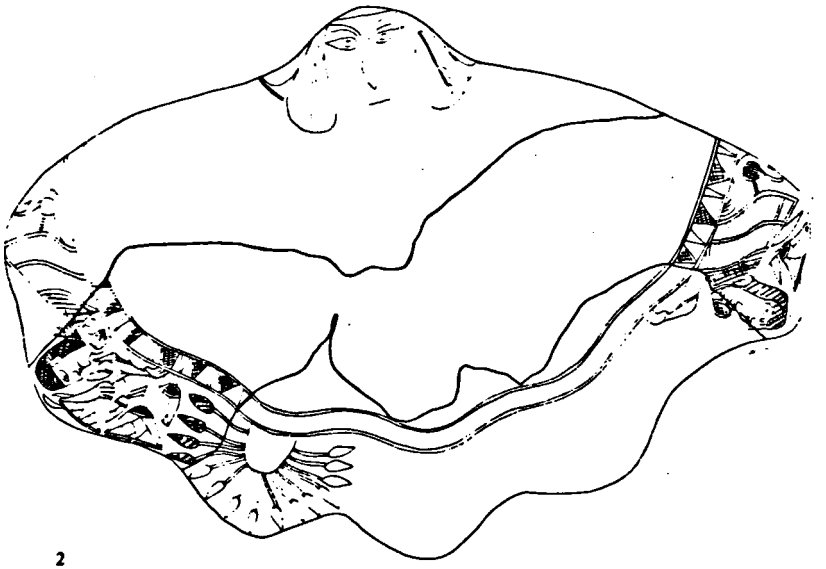
Het gebeurt zelden dat, juist op het moment dat een in afzonderlijke delen teruggevonden gebroken voorwerp wordt gereedgemaakt voor publicatie, nog een belangrijk ontbrekend stuk wordt teruggevonden. Dit is echter precies wat er gebeurde met een van de stukken in het Israël Museum, behorend tot de bekende groep van in Phoenicische stijl gegraveerde Tridacna-schelpen.[1] Het specimen werd ontdekt bij de opgraving, in 1965, van de Israelitische citadel te Arad, onder leiding van wijlen Y. Aharoni. Vijf fragmenten, waarvan er twee door vuur waren aangetast, werden in één kamer gevonden. In eerste instantie werden vier daarvan met elkaar herenigd. Elf jaar later, in 1976, werd nog een fragment ontdekt door Jackson Campbell bij zijn restauratiewerkzaamheden aan de citadel. Dit fragment werd naar het Bureau van de Arad Expeditie aan de Universiteit van Tel Aviv gestuurd. Toen ik een jaar later de photo's van alle fragmenten ontving, veronderstelde ik op grond van de overeenkomst van zijn motieven met die welke ontbraken tussen de oude fragmenten, dat het nieuwe fragment tot hetzelfde voorwerp behoorde. Nadat het nieuwe fragment overgebracht was naar het Departement van Oudheden, en vandaar naar het Israël Museum, kon deze onderstelling worden geverifieerd. Onder de ongeveer 100 bekende gegraveerde Tridacna-schelpen is er maar één andere geweest waarvan de fragmenten niet tegelijkertijd in een museum belandden, namelijk die van Niniveh, nu in het Brits Museum.

De fragmenten werden in het laboratorium van het Israël Museum aan elkaar gezet. Het resultaat was een smalle, onregelmatig gevormde strip, welke de museologische waarde van het voorwerp, dat nog steeds een fragmentarische indruk maakte, weinig deed toenemen. In die staat konden museumbezoekers moeilijk een goede indruk krijgen van de oorspronkelijke vorm en van karakter en opbouw der motieven, die zo bijzonder zijn bij dit soort voorwerpen. Omdat alle andere exemplaren eveneens min of meer fragmentarisch

[1] In Nederland bekend als doopvontschelp (A.V.).

1

2

zijn, en bij slechts enkele (geen in Israël) de oorspronkelijke vorm nog herkenbaar is, besloten we het Arad-stuk ten behoeve van de museumbezoekers, en ook als uitdaging voor andere musea, te restaureren (fig. 1-2)

Deze restauratie zou zelfs zonder het nieuwe fragment mogelijk zijn geweest, iets wat ook op zou kunnen gaan voor andere fragmentarische voorwerpen, mits vooraf een tekening gemaakt wordt met een reconstructie van het volledige motief. Behalve dat zo'n tekening de restaurateurs zou helpen, zou hij ook de bezoekers behulpzaam kunnen zijn bij het herkennen der motieven.

Inzake de Arad Tridacna werden op tekening vier motieven aan de buitenzijde en drie aan de binnenzijde gereconstrueerd. Daarbij werd het gegolfde schelpoppervlak als het ware vlak gemaakt, zodat de omtrek van de schelp wat vervormde. Drie der uitwendige motieven, het gevleugelde wezen of sirene, de medaillon en de buste, komen algemeen voor en staan in een vaste relatie tot elkaar. Zodoende werden zij het kenmerk van Stuckey's tweede groep. Het palmmotief rechtsonder dient gewoonlijk als vlakvulling. De driehoekige stam met een kris-kras patroon is niet ongewoon.

De motieven van de binnenzijde, die zoals gewoonlijk slechts langs de randen is versierd, vindt men als vlakvulling ook hier en daar op de buitenzijde. Op de binnenzijde winnen zij echter aan belang. Twee naar elkaar toe gekeerde gevleugelde sphinxen liggen in een lotus-veld op een band van afwisselend lege en gevulde driehoeken. Het linkse wezen kijkt naar een plant, vermoedelijk een palmboom. Het is mogelijk dat dit motief, drievoudig herhaald, diende om de ruimte tussen beide sphinxen op te vullen.

Wij hopen dat onze tekening anderen zal stimuleren hun vondsten duidelijker te illustreren, en in relatie tot de volledige schelp.

Met dank aan Z. Bar voor de toezending! Vertaling A.V.
Red.